

Delia PANAIT

Schimbările din organizația *Familia internațional* ca temă a libertății de gândire, conștiință și religie

În cei 20 de ani de când sunt prezente în România, filialele organizației religioase *Familia internațional*¹ (de aici încolo, *Familia*) au trecut printr-o mulțime de experiențe dificile, de la presiuni instituționale externe până la campanii de stigmatizare. Investigația mea a urmărit interacțiunea *Familiei* cu societatea tradiționalistă și cu autoritățile române, consecințele alegerii de a fi „membru al *Familiei*” în condițiile specifice din țară și importanțele schimbări ale organizației cu semnificație pentru exercițiul libertății de gândire, conștiință și religie.

I. Coordonate generale

De la înființare și până în prezent, în funcție de context, *Familia* a fost definită ca mișcare religioasă radicală, grupare creștin-milenaristă², denominațiune³, organizație religioasă creștin-apocaliptică, grupare comunitarianistă⁴ sau sectă religioasă. Marea dezbateră se desfășoară, încă, în jurul termenului „sectă”, având în vedere frecvența utilizării acestuia în spațiul public pentru a cataloga grupurile religioase non-tradiționale.

S.W. Bainbridge argumentează că *Familia* nu este o sectă⁵ atâta timp cât termenului îi sunt atașate conotații publice negative, de natură să stigmatizeze grupări ce nu se plasează în *mainstream*-ul religios ca justificare pentru mișcările *anti-sectă*. La rândul său, Eileen Barker⁶ contestă utilizarea termenului *sectă*⁷, preferând denumirea „noi mișcări religioase” (NMR)⁸: „un grup care a devenit vizibil, în forma sa actuală, după al Doilea Război Mondial și care este religios în sensul în care oferă răspunsuri pentru întrebările fundamentale la care, în mod tradițional, răspund marile religii: Cine sunt eu? Există Dumnezeu? Există viață după moarte? Care e sensul vieții?” Urmând perspectiva lui S.W. Bainbridge și aderând la definiția oferită de E. Barker vom considera *Familia* drept o grupare de tipul noilor mișcări religioase. De

¹ În engleză: *Family International*.

² Milenarism = speranța în instaurarea unei Împărății a lui Dumnezeu de 1.000 de ani de pace și dreptate pe pământ.

³ În sensul de ramură a creștinismului ori, mai general, a oricărei religii (Dicționarul Oxford – <http://oxforddictionaries.com/definition/denomination>).

⁴ *Familia* este o mișcare apolitică, dar pentru că membrii ei locuiau/ locuiesc în case comune, unii autori au etichetat gruparea ca fiind de stânga, deși ca ideologie sunt mai apropiați de cea liberală – S.W. Bainbridge, op. cit., p. 54.

⁵ Idem, p. 43.

⁶ E. Barker, *Why the Cults? New Religious Movements and Freedom of Religion or Belief*, în T. Lindholm, W.C. Durham Jr., B.G. Thazib-Lie (eds.), E.A. Sewell, L. Larsen, N.V. Koninklijke Brill (asoc.eds.), *Facilitating Freedom of Religion or Belief: A Deskbook*, Leiden, Olanda, 2004.

⁷ Corespondentul în engleză este „cult”.

⁸ În engleză *New Religious Movements – NRMs* (idem, p. 571).

altfel, chiar membrii *Familiei* utilizează această sintagmă pentru situațiile în care li se reclamă autodefinirea.

Elementele constitutive comune noilor mișcări religioase, care de altfel confirmă plasarea *Familiei* în această categorie, sunt:

a) certitudinea existenței unei prime generații de adepți – cunoașterea concretă a locului, timpului și modului în care a luat naștere o NMR.

b) membrii *atipici*, adică un segment de populație destul de clar – de regulă adepții sunt tineri adulți, din clasa mijlocie, cu educație medie și peste medie, care nu au mari responsabilități, fiind dornici și capabili să călătorească pentru acțiuni de misionariat, spre deosebire de marile religii care asumă a avea adepți de la copii, până la persoane în vârstă.

c) claritatea mesajului – credința și practicile unei astfel de grupări sunt formulate în așa fel încât să ofere explicații mai precise, mai accesibile, în comparație cu marile (vechile) religii, iar răspunsurile la întrebările fundamentale pot fi astfel găsite aparent mai ușor.

d) autoritate carismatică – liderul este o persoană despre care discipolii cred că are har sau că ar avea o conexiune directă cu Dumnezeu, și, cel mai adesea, chiar este o persoană carismatică ce inspiră încredere⁹.

e) atitudinea dihotomică față de lume – menită pe de o parte să protejeze gruparea și pe de altă parte să stabilească granițe bine determinate pentru o foarte clară autodefinire în termeni de „noi” și „ei”, „membri” și „non-membri”, „bine” și „rău”, „atunci” și „acum”, „înainte” și „după” etc. Din acest motiv membrii grupărilor se izolează de restul societății, nu întotdeauna fizic, cât mai degrabă social.

f) schimbarea – apariția noilor generații (adică a copiilor primei generații) poate supune gruparea unui val de contestări izvorâte din cursul firesc al vieții și al evoluției generale, motiv pentru care se poate întâmpla fie ca fanatismul inițial să se atenueze, fie să fie instituite noi reguli de conduită și credință. În plus, odată cu moartea liderului inițiator conducerea capătă adesea un caracter birocratic și ierarhic. Nevoită să supraviețuiască și să găsească explicații pentru neîmplinirea unor profeții care au stat la baza constituirii ei (acolo unde e cazul), o NMR va prinde alte valențe, contururi și va da noi semnificații mesajului inițial (radical), efectul fiind o adaptare la realitățile contemporane realizată cu o mai mare rapiditate decât cea a religiilor tradiționale și conservatoare. În ceea ce privește *Familia*, recent (2010) s-a produs o schimbare majoră, fără precedent în istoria acesteia, ce va fi analizată într-un capitol separat.

g) suspiciune și discriminare – NMR fiind nu numai o alternativă religioasă, ci și un nou stil de viață, intră adesea în conflict cu status-quo-ul societăților de pretutindeni. Sunt ușor catalogate ca *a*-normale, *ne*-naturale, ieșite din „matca firească” a comunității extinse, creându-se rapid conjuncturi conflictuale dintre cele mai brutale. Membrii NRM au fost victimele unor crime supervizate de state și biserici oficiale din întreaga lume¹⁰ – răpiți, supuși unor tratamente inumane, condamnați și întemnițați, internați și tratați împotriva voinței lor cu droguri și electro-șocuri, despărțiți de copiii lor, în ciuda existenței unei legislații internaționale care interzice astfel de proceduri¹¹ – liderii au fost acuzați de „spălare pe creier” (*brainwashing*) a discipolilor, care, ulterior, „ar fi trebuit curățați” pentru a redeveni cetățeni

⁹ Părintele (*Father*) David este descris astfel de către membrii Familiei.

¹⁰ E. Barker, op. cit., p. 578.

¹¹ A. D'Amato, *Religious Intolerance in Europe Today*, 1997, US Government Printing Office (<http://home.snafu.de/tilman/krasel/germany/csce2.html#damato2>), accesat la 5 mai 2011.

„normali”. În prezent, actele de discriminare sunt mult mai subtile, dar rămân grave, „limitându-se” la interzicerea unor drepturi civile și/sau stigmatizarea publică, ceea ce nu face decât să alimenteze circumspecția ce încă planează amenințător asupra celor care aleg o astfel de viață¹².

Scurt istoric. *Familia* este o grupare religioasă de sorginte iudeo-creștină inițiată la sfârșitul anilor '60¹³ în California, Statele Unite ale Americii, din inițiativa lui David Brandt Berg. Crescut și educat într-o familie cu veche tradiție de practică evanghelică, el a studiat în mod aprofundat scrierile biblice, cărora le-a dat noi sensuri și interpretări proprii.

Berg și-a format și fundamentat perspectiva asupra scrierilor biblice referitoare la *Timpul Sfârșitului*¹⁴ în contextul global al realităților timpurilor de după cel de-al Doilea Război Mondial, ale cărui atrocități erau încă proaspete în memoria colectivă. În interpretarea sa, sfârșitul lumii era iminent „întrucât omenirea avea acum, mai mult ca niciodată, instrumentele și uneltele necesare pentru a se autodistruge”¹⁵.

Însoțit de familie și de alți tineri adepți ai interpretărilor sale scripturale, David Berg a pornit într-un turneu pe întreg teritoriul Americii pentru a propovădui această viziune apocaliptică. Mijloacele prin care mesajul era popularizat erau atât slujbele sau cuvântările publice, cât și cântecele.

Un alt aspect conjunctural ce necesită menționat este cel referitor la suprapunerea temporală a acestui turneu cu perioada plinei ascensiuni a mișcării culturale hippie¹⁶. Berg își adaptează discursul și susține mișcarea hippie, respingând însă drogurile folosite curent de unele grupări, ceea ce a făcut ca, cel mai adesea, audiența sa să fie alcătuită din adepți ai acestei mișcări culturale. Numărul celor care aderau la viziunile și interpretările lui David Berg, devenit între timp *Moise David*, începe astfel să se extindă în mod semnificativ.

Odată intrat în atenția publică, a apărut nevoia identificării comunității formate din adepți ai culturii hippie, tineri aflați în căutarea unei religii și călători fără destinații precise. Grupului i-au fost atribuite (de regulă din afară) denumiri precum: Adolescenți pentru Christos (*Teens for Christ*) sau Copiii lui Dumnezeu (*The Children of God*)¹⁷. Mult mai târziu (1978)¹⁸, ei înșiși s-au autodenumit Familia Iubirii (*The Family of Love*). Denumirea actuală este *The Family International*, iar în limbajul comun, simplu: Familia (*The Family*).

Depășirea granițelor Statelor Unite ale Americii s-a produs odată cu vizita pe care Berg¹⁹ a făcut-o în Israel, în 1970. Mișcarea pornită și popularizată de David Berg a prins astfel contururi europene și a căpătat rapid caracter internațional – la numai un an de la această vizită, grupuri ale *Familiei* se stabiliseră deja în Marea Britanie, Olanda, Germania și în țările

¹² E. Barker, op. cit. p. 575-580.

¹³ D.G. Bromley, S.H. Newton, *The Family: History, Organization and Ideology*, Virginia Commonwealth University, 1994 (<http://www.thefamily.org/dossier/books/book1/chapter3.htm>), accesat la 17 aprilie 2011

¹⁴ S.W. Bainbrigde, W. Sims, *The Endtime Family: Children of God*, State University of New York Press, 2002, p. 4-5.

¹⁵ Idem, p. 4-5.

¹⁶ Mișcarea hippie a luat ființă în SUA, la începutul anilor '60. A fost o mișcare politică și culturală de protest a tinerilor împotriva societății materialiste occidentale – a se vedea McCleary, J. Bassett, *The Hippie Dictionary: A Cultural Encyclopedia of the 1960s and 1970s*, Ten Speed Press, 2004.

¹⁷ S.W. Bainbrigde, op. cit., p. 4-5.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Având strămoși evrei.

Scandinave, contrabalansând numărul membrilor din interiorul Statelor Unite ale Americii²⁰. În prezent, membrii *Familiei* desfășoară activități umanitare și de misionariat în aproape 100 de țări din lume, pe patru continente²¹.

După moartea lui David (cunoscut astăzi ca Părintele David - *Father David* sau *Dad*) în 1994, soția sa, Karen Zerby, cunoscută drept Maria Fontaine (*Mama Maria* sau *Mom*) împreună cu Steve Kelly, cunoscut ca Peter Amsterdam (actualul soț al Mariei) au preluat conducerea mișcării religioase²².

Păstrarea legăturii și menținerea unei strânse conexiuni între membrii *Familiei*, dispersați în întreaga lume, atât de necesară pentru coeziunea unei grupări de o asemenea anvergură, se făcea (și încă se face) prin publicații interne periodice.

Încă de la începuturi, membrii *Familiei* de pretutindeni primeau cu regularitate așa numitele *Mo(ses) Letters*, ale căror autori erau David și Maria. Pe lângă citirea Bibliei, lecturarea acestor scrieri era nu numai o practică zilnică, ci un prilej de rugăciune și meditare. *Mo Letters* sunt publicații interne prin intermediul cărora David le aducea la cunoștință discipolilor săi profețiile și viziunile pe care le avea, precum și reinterpretări ale versetelor și scrierilor biblice. Interesant este că în aceste publicații erau uneori incluse mesajele pe care membrii „simplici” le primeau „de la Dumnezeu”²³. Cu timpul, aceste mii de scrisori au alcătuit un corp compact de ghidare și direcționare a tuturor aspectelor vieții membrilor *Familiei*.

În 1995, la un an de la moartea lui David, Maria (*Mom*) a publicat ceea ce avea să devină pentru următorii 15 ani *Constituția Familiei: Carta Iubirii (The Love Charter)*. Este un document extrem de stufos și amplu, care instituie reguli clare de viață și mai ales de conviețuire și organizare, având în vedere faptul că membrii *Familiei* locuiau/ locuiesc în case comune disipate pe 4 continente, dar și foarte necesar pentru ca o astfel de structură organizațională alternativă la societatea tradiționalistă („Sistemul” – cum era denumit de *Familie*²⁴) să reziste și să fie funcțională după dispariția „liderului”.

Principalele capitole ale Cartei Iubirii stabileau responsabilitățile și drepturile discipolilor, regulile de organizare internă ale caselor comune în care aceștia trăiau, responsabilitățile și competențele organismelor de conducere, regulile de conduită ale membrilor adulți (privind sănătatea și igiena, șofatul, consumul de alcool, tutun sau alte substanțe, căsătoria, sexul etc.) sau minori, procedurile ce trebuiau urmate în cazuri de aderare, modificare sau abateri de la prevederile conținute în document, condițiile de eligibilitate pentru funcții și poziții în așa-numitele *board*-uri de conducere, precum și structura acestora, dar și tipurile/ categoriile de membrii.

Pe parcursul celor 15 ani (1995-2010), documentul a fost de două ori reeditat în forma sa inițială, o dată în noiembrie 1998, iar a treia versiune, sub titlul „Carta Uceniciei” (*The Family Discipleship Charter*), în septembrie 2009²⁵.

²⁰ S.W. Bainbridge, op. cit., p. 5.

²¹ Africa, America, Asia și Europa (<http://www.thefamily.org/>), accesat la 17 aprilie 2011.

²² S.W. Bainbridge, op. cit., p. 84.

²³ Idem, p. 86.

²⁴ Idem, p. 151.

²⁵ Având în vedere dimensiunea documentului și faptul că acesta nu mai este public, precum și, potrivit *Familiei* și schimbărilor prin care aceasta trece, nici de actualitate, am considerat prezentarea detaliilor lui irelevantă, păstrând însă rezerva analizei comparative punctuale, acolo unde aceasta se impune.

Recent, *Familia* a început un proces de transformare, redefinire și restructurare fără precedent în propria istorie. În mod metaforic, acesta ar putea fi descris printr-o analogie cu o operațiune tehnico-IT de ștergere a fișierelor anterioare, pentru a avea spațiu și resurse pentru altele noi, păstrând totuși programul de operare – de altfel însăși titulatura perioadei de transformare, „*The Reboot*”, a fost inspirată de un astfel de procedeu.

Maria și Peter au emis și, în parte, publicat în mai 2010, un set de documente interne (*the reboot documents*) menite să explice și să elucideze marile schimbări ce se vor fi petrecut în interiorul *Familiei*, culminând în iunie 2010 cu o nouă Cartă a Iubirii (ediția a patra), denumită simplu „Carta Familiei” (*Charter of The Family International*)²⁶. Elementul cu un puternic caracter revoluționar este introducerea noțiunii de *autodeterminare*. Referința nu are o noutate absolută (întrucât exista și anterior redefinirii), ci ca o prioritizare a interesului și împlinirii personale, spre deosebire de trecut, când interesul comun preleva celui individual.

În mare, ca structură, documentul păstrează câteva dintre principalele arii de reglementare – scop principal, proceduri, calitatea de membru, conducerea – dar conținutul acestora este substanțial modificat și scurtat, renunțându-se la a institui reguli de conduită cotidiană, cu excepția celor referitoare la îngrijirea copiilor, și introducând noi prevederi privitoare la statutul profesional al membrilor, în interiorul *Familiei*²⁷.

Una dintre problemele cu care se confruntă în mod frecvent noile mișcări religioase este aceea că ele sunt „descrise și tratate în prezent ca și când ar fi la fel”²⁸ cum erau câteva zeci de ani în urmă. De aceea relevarea și studierea unei astfel de transformări radicale recente constituie o condiție *sine qua non* a înțelegerii și, drept urmare, a gestionării corecte și în cunoștință de cauză a relațiilor inter-umane cu membrii *Familiei*, ca membrii ai societății largi, și a relațiilor instituționale, cu gruparea în ansamblul ei.

II. *Familia* – prezență și statut social actual în societatea românească

1. Prezența în România. Date generale

A acțiunile de misionariat desfășurate de către membrii *Familiei*, în sensul împărtășirii cuvântului Domnului și ajutorării celor aflați în nevoie, au prins contururi internaționale încă din 1971. Căderea blocului comunist la sfârșitul anilor '80, începutul anilor '90 a privilegiat accesul membrilor *Familiei* și în fostele țări socialiste, iar România nu a făcut excepție²⁹.

O așa-numită „echipă-rachetă”³⁰, formată dintr-un muzician american, un croat și alți câțiva membrii ai *Familiei*, a ajuns pentru prima dată pe teritoriu românesc în vara anului 1990. Pe parcursul acestei primei vizite, misiunea principală a echipei a fost să distribuie

²⁶ Carta Familiei (*Charter of The Family International*) – (<http://tficharter.com/>) - accesat la 7 mai 2011.

²⁷ Acest ultim aspect este o consecință a deschiderii accesului spre profesii și ocupații seculare, ceea ce înainte se întâmpla cu titlu de excepție („în 2002 doar 3% din membrii Familiei aveau slujbe seculare, 87% efectuând exclusiv muncă de misionariat” - *S.W. Bainbridge*, op. cit., p. 31).

²⁸ *E. Barker*, op. cit., p. 577.

²⁹ Pentru a afla datele generale privind prezența *Familiei* în România, dar mai ales pentru că astfel de date nu au făcut subiectul niciunei cercetări anterioare și nici nu au fost vreodată date publicității în mod oficial, ne-am adresat Centrului de Informare pentru Europa Centrală și de Est al *Familiei*.

³⁰ *Missile Team* – la acea vreme, Familia denumea astfel echipele formate din membri ai acesteia care, după căderea zidului Berlinului și deschiderea granițelor, făceau scurte excursii în țările Europei de Est, fără intenția de stabilire definitivă în aceste țări.

materiale informative³¹ privitoare la organizație și crezurile acesteia și să vorbească despre ele oricui era interesat. A urmat organizarea la București a unui seminar³², susținut de către un bărbat de cetățenie americană. Audiența a fost alcătuită din persoane care, arătându-se interesate de mesajele și misiunea *Familiei*, au scris la adresele publicate în materialele informative distribuite anterior.

O a treia echipă, condusă de doi americani, dar care avea pentru prima dată în componența sa un membru vorbitor de limba română, a susținut în februarie 1991 alte două seminarii, la Timișoara și București. În această perioadă și în această conjunctură au fost „deschise” primele două Case ale *Familiei* din România – una la București și alta la Timișoara – în care au fost integrați astfel primii membri de cetățenie română ai *Familiei*. Seminarii și activități de misionariat au fost desfășurate în orașe de pe întreg teritoriul României, pe tot parcursul anului 1991, putând fi astfel considerat anul în care *Familia* a ajuns oficial în România³³.

De-a lungul celor 20 de ani, numărul membrilor *Familiei* din România a fost fluctuant, având în vedere mobilitatea specifică a organizației, care făcea ca persoane de diferite cetățenii și naționalități să se stabilească aici fie temporar, pe perioada desfășurării diverselor programe și proiecte sub egida *Familiei*, fie definitiv, în casele deja stabilite pe teritoriul românesc.

Cu mențiunea că după redefinire *Familia* a încetat să mai țină astfel de evidențe, iată câteva date importante privind situația la acea dată (iunie 2010) și, cel mai probabil, și în prezent: în România se află între 50 și 60 de membri ai *Familiei*, împreună cu copiii lor. Dintre aceștia, 26% sunt cetățeni români, adică un număr aproximativ de 14 persoane. Înainte de 2010, când locuitul și gospodărirea comună era o condiție *sine qua non* pentru membrii *Familiei*, în România au existat între 4 și 6 astfel de case comune, în care locuiau în medie între 9 și 15 persoane³⁴, în orașe precum București, Timișoara sau Constanța³⁵.

Un aspect extrem de interesant este cel referitor la faptul că limba vorbită în interiorul caselor și al comunității, era/ este limba engleză. Utilizarea unei limbi de circulație internațională era imperios necesară în condițiile în care sub același acoperiș, fie el și pe teritoriul României, puteau locui persoane provenite din țări și culturi dintre cele mai felurite. Mai mult, folosirea limbii engleze a venit de la sine, dacă ne gândim la originile organizației (S.U.A.), la care se adaugă faptul că publicațiile și comunicarea internă, precum și programele educative pentru copii erau concepute și redactate exclusiv în această limbă. Pornind de aici, s-ar putea ca ostilitatea de care membrii *Familiei* s-au lovit în spațiul românesc să își aplece una dintre cauze în însuși acest aspect. Pentru o societate care în urmă cu două decenii era închisă circuitului internațional occidental, o comunitate neconvențională a cărei comunicare este făcută într-o limbă relativ nouă și prea puțin cunoscută societății majoritare românești poate părea ceva ciudat, sau cel puțin obscur. Acest argument, împreună cu utilizarea limbii engleze și cu numărul mic al membrilor *Familiei* de cetățenie română ar fi o explicație pentru cât de restrânsă a rămas până astăzi comunitatea. Potențialii membri trebuie să aibă acea educație și instruire care să le permită folosirea fluentă a limbii engleze.

³¹ Postere, pliante, triptice etc.

³² De Crăciun, 1990.

³³ Datele furnizate de Centrul de Informații al Familiei pentru Europa Centrală și Est.

³⁴ În medie 9 adulți și copiii lor sau în medie 15 persoane, incluzând copiii.

³⁵ G. Andreescu, *Minorități de practică sexuală?*, în *Noua Revistă de Drepturile Omului* nr. 3/2010, vol. 6, București, p. 17.

Fără a contesta această observație, o membră a *Familiei* a oferit o explicație complementară: „membrii *Familiei*, ca ființe individuale, sunt cei care realizează și desfășoară proiectele respective, și nu *Familia* ca atare. Drept urmare, ei sunt cei care decid în ce măsură este necesar să popularizeze că sunt membrii ai *Familiei* și că acțiunile pe care le organizează sunt o consecință a acestui fapt...”³⁶. Așadar, gradul de popularizare a *Familiei* se află în „mâinile” membrilor acesteia.

Aderenții sunt în general deschiși să-și expună calitatea de membru al *Familiei* în fața prietenilor și celor cu care lucrează³⁷, precum și în public, atâta timp cât aceasta este relevantă într-o anumită conjunctură, întocmai ca în cazul oricăror altor persoane de orice alte confesiuni sau credințe. În schimb, au devenit reticenți să recunoască acest statut via mass-media: „oamenii (membrii – *n.a.*) pur și simplu s-au săturat de controverse fără sfârșit și fără relevanță pentru realitățile muncii lor și a vieții lor ca membrii ai *Familiei* (...)”³⁸.

Pentru *Familie*, notorietatea nu este o prioritate. Proiectele și activitățile membrilor săi au ca scop principal contribuția la bunăstarea largii comunități, și „nu publicitatea *Familiei*, ca organizație” – notorietatea fiind privită mai degrabă ca efect secundar al reușitelor lor.

În cadrul interviurilor cu membrii grupului am cerut să ni se indice modul în care s-ar putea explica unor persoane care nu știu nimic despre *Familia*, pe scurt, ce este această comunitate. Iată un răspuns: „este o comunitate de credincioși creștini, dedicați scopului de a face lumea un loc mai bun, punând credința lor în acțiune printr-o multitudine de proiecte și inițiative umanitare și de misionariat, peste tot în lume”.

Potrivit reprezentantei *Familiei*, în urma interacțiunii directe cu non-membri, aceștia descriu *Familia* în termeni dintre cei mai pozitivi, atât ca grup – „o forță a binelui în comunitatea locală” – cât și ca persoane, cărora le sunt puse atribute ca „demni de încredere, fericiți, inspiraționali, muncitori, atenți la nevoile altora și la îngrijirea copiilor”.

2. Limite legislative

Potrivit Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, *Familia* este o grupare religioasă, formă de asociere fără personalitate juridică a unor persoane care împărtășesc și practică aceeași credință religioasă.

Până nu demult, *Familia* a avut o formă de organizare socială proprie și unică, ce oferea membrilor săi o alternativă la stilul de viață socială dominant. La nivel de principiu, faptul că *Familiei* îi lipsește personalitatea juridică nu împieteză asupra deplinei libertăți de credință a membrilor săi.

Principala misiune a organizației, așa cum apare ea în Carta Familiei asumată de ansamblul comunităților oriunde s-ar afla în lume constă în „A face lumea un loc mai bun – răspândind și împărtășind mesajul iubirii lui Dumnezeu pentru umanitate (...); Dezvoltarea spirituală – oferind suport spiritual și emoțional în gestionarea provocărilor lumii moderne (...); Asistență umanitară – sporind calitatea vieții persoanelor dezavantajate și a tuturor celor fără speranță”³⁹. Membrii *Familiei* au ca ocupație primordială acțiuni filantropice, de asistență

³⁶ Datele furnizate de Centrul de informații al Familiei pentru Europa Centrală și Est.

³⁷ Înainte de *Reboot* aceasta era o solicitare expresă pentru membrii permanenți.

³⁸ Datele furnizate de Centrul de informații al Familiei pentru Europa Centrală și Est.

³⁹ Misiunea Familiei (*Mission Statement of the Family International*) – (<http://tficharter.com/en/mission-statement/>), accesat la 7 mai 2011.

sanitară sau socială. Ei înregistrează activitățile umanitare și de asistență socială în conformitate cu legile române de organizare și funcționare comercială și se asociază în organizații non-profit sau programe de asistență socială, ori intră în parteneriate cu alte persoane non-membre sau cu instituțiile Statului român, cu care declară că au dezvoltat o relație cordială și de un înalt profesionalism⁴⁰.

Dincolo de garantarea formală a dreptului individual la religie pentru membrii *Familiei*, legislația internă în forma sa actuală împiedică manifestarea complet liberă a grupului religios din care aceștia fac parte. Faptul că o minoritate de câteva zeci de persoane, ale cărei elemente de coeziune sunt eminamente spirituale, nu se poate bucura de personalitate juridică, necesară pentru desfășurarea activităților sale, constituie o limitare a libertății de gândire, conștiință și religie. Datorită locului excepțional al acțiunilor filantropice și de asistență socială în viața *Familiei*, existența personalității juridice ar fi fost deosebit de importantă. Cazul *Familiei* demonstrează și practic, nu doar teoretic, necesitatea revenirii asupra legislației specifice și modificarea acesteia în sensul și în înțelesul standardelor internaționale. În sprijinul argumentului necesității revizuirii legislației privind statutul cultelor este de invocat și art. 2 alin. (4) al O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, care definește drept discriminare comportamentul pasiv de natură să împiedice realizarea efectivă a egalității de șanse a unui grup în raport cu altele. Prevederea a fost o referință a organizațiilor neguvernamentale care au criticat proiectul devenit lege a libertății religioase și a regimului general al cultelor din anul 2007.

3. Familia în mass-media - confuzii și stigmatizare

Chiar dacă numărul adeptilor *Familiei* este semnificativ mai mic decât al altor organizații de credință de pe teritoriul românesc și în ciuda gradului scăzut de notorietate pe care o are *Familia* în țara noastră, prezența lor aici nu a scăpat atenției publice. *Familia* nu a trecut neobservată sau, mai precis, nestigmatizată.

Menționăm că articolele utilizate în scopul cercetării nu au fost selectate pe criteriul prezentării *Familiei* în termeni negativi. Am întâlnit un singur articol cu ton relativ neutru – cel referitor la evenimentele din Timișoara, din 2010, care trata exclusiv subiectul investigației pornite de Poliția locală pentru a afla cine sunt cei care au lipit afișe amenințătoare la adresa membrilor *Familiei*. Titlurile pe acest subiect apărute în presa scrisă: „Casa cu secta învăluită de mister”⁴¹, „Acțiuni de protest împotriva sectei «Copiii Domnului»”⁴², „Copiii Domnului”, șapte mirese pentru șapte sectanți”⁴³ ș.a., sau în pagini web: „Familia - secta ce propovăduiește sexul cu copii - toacă banii de ajutoare”⁴⁴, „Copiii Domnului = prostituție și șantaj”⁴⁵, „Copiii Domnului, sex fără opreliște”⁴⁶, „Îngroziți-vă de secta Familia. Copiii Dom-

⁴⁰ Datele furnizate de Centrul de informații al Familiei pentru Europa Centrală și Est.

⁴¹ E. Gerhald, Casa cu secta învăluită în mister, Adevărul de seară, Timișoara, 20 aprilie 2010 (http://www.adevarul.ro/locale/timisoara/Casa_cu_secta_invaluita_de_mister_0_247175823.html).

⁴² G. Petrovici, Acțiuni de protest împotriva sectei «Copiii Domnului», Evenimentul Zilei, 24 iunie 2010 (<http://www.evz.ro/detalii/stiri/actiuni-de-protest-impotriva-sectei-copii-domnului-890436.html>).

⁴³ A. Strachină, Copiii Domnului, șapte mirese pentru șapte sectanți, Evenimentul Zilei, 24 iunie 2010 (<http://www.evz.ro/detalii/stiri/copii-domnului-sapte-mirese-pentru-sapte-sectanti-890030.html>).

⁴⁴ M.R. Rotaru, R. Petre (<http://www.dezvaluiri.ro/exclusiv/66.html>), postat la 20 decembrie 2005.

⁴⁵ (<http://bisericasecreta.wordpress.com/2008/02/02/copiii-domnului%E2%80%9D-prostitutie-si-santaj/>), postat la 2 februarie 2008.

⁴⁶ (<http://www.brasovultau.ro/Copii-Domnului-sex-fara-opreliste-31171.html>), publicat la 22 martie 2010.

nului”⁴⁷, „Secta Copiii lui Dumnezeu sau cum se spală creierele tinerilor” sau „Secta Copiii Domnului, amenințată de un grup naționalist la Timișoara”⁴⁸ etc., introduc mesaje de intoxicație: 1. prezintă *Familia* drept o sectă; 2. utilizează denumirea „Copiii Domnului” la mult timp după ce organizația și-a asumat denumirea oficială de *The Family International*⁴⁹. Titlurile plasează aceste articole categoria limbajului urii și al stigmatizării celor care fac parte din *Familie*.

O altă temă comună a articolelor este tema sexualității, scoasă din contextul exact în care o interpretează *Familia* și tratată dintr-o poziție conservatoare și tradiționalistă.

Legea Iubirii⁵⁰ constituie piatra de temelie pe care este fundamentată întreaga interpretare religioasă a *Familiei*. Legea Iubirii nu este sinonimă cu sexul, dar modul în care Legea Iubirii este tradusă în actul sexual are o importanță majoră pentru membrii *Familiei*. Primordialitatea iubirii în viața comunității și afirmarea acesteia și prin sexualitate transformă *Familia* într-o comunitate neconvențională privită cu circumspecție în mediul unde se așează. Ziariștii nu sunt interesați și nu înțeleg dimensiunea spirituală a iubirii, dar exacerbează falsificând tema sexualității, pe care o exhibă în articolele lor: „Bănuțiți că întrețin relații sexuale între ei, prin schimbarea repetată a partenerului, de față cu propriii copii (...)”⁵¹ sau „Orgiile sexuale le fac unii cu alții, indiferent dacă e sau nu căsătorit cineva (...)”⁵² sau „secta (...) a ajuns și în România, pentru a practica traiul și sexul în grup (...)”⁵³. Astfel de sentințe sunt forme de incitare care îi transformă pe membrii *Familiei* în persoane cu grad ridicat de vulnerabilitate⁵⁴, iar pe autorii articolelor, în instigatori.

În mediul online, platformele⁵⁵, de regulă ortodoxe, care găzduiesc sau publică articole referitoare la *Familie*, se ocupă, într-un limbaj eliberat de minima cenzură a tiparului, de istoricul organizației, pe care îl redau trunchiat sau sub interpretări falsificatoare, oprindu-se la nivelul anului 2008⁵⁶.

Cele mai recente articole au fost publicate de ziare cu tiraj național, între lunile martie și iunie 2010, perioadă ce a coincis, fără ca acest lucru să fie precizat, cu *Reboot-ul Familiei*. Unul dintre cele mai „anihilante” articole despre *Familie* este cel al Andreei Strachină⁵⁷, pentru *Evenimentul Zilei*, publicat inițial la 22 martie 2010 și postat pe *site-ul* cotidianului la 24 iunie 2010, odată cu articolul Georgetei Petrovici: „Acțiuni de protest împotriva sectei

⁴⁷ (<http://tomisthecat.wordpress.com/ingroziti-va-de-secta-familia-copiii-domnului/>)

⁴⁸ (<http://www.tion.ro/stiri/timis/articol/secta-copiii-domnului-amenintata-de-un-grup-nationalist-la-timisoara/cn/news-20100325-07084035>), postat la 25 martie 2010.

⁴⁹ Din 2004.

⁵⁰ „Să iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este cea dintâi și cea mai mare poruncă. Iar a doua, asemenea ei, este: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. În aceste două porunci se cuprinde toată legea și proorociei” (Matei 22:37-40).

⁵¹ E. Gerhald, loc. cit.

⁵² A. Strachină, loc. cit.

⁵³ (<http://www.brasovultau.ro/Copiii-Domnului-sex-fara-opreliste-31171.html>), accesat la 22 mai 2011.

⁵⁴ G. Andreescu, loc. cit., p. 20.

⁵⁵ (http://www.watchman-fellowship.ro/Articles_/Familia.htm) sau (<http://www.calauzaortodoxa.ro/credinta/sectologie/copiii-lui-dumnezeu-sau-familia-dragostei/>) sau (<http://bisericasecreta.wordpress.com/2008/02/02/copiii-domnului%E2%80%9D-prostitutie-si-santaj/>) sau (<http://www.crestinortodox.ro/dictionar-religios/copiii-domnului-85046.html>), accesate la 22 mai 2011.

⁵⁶ Cel mai recent articol online (<http://bisericasecreta.wordpress.com/2008/02/02/copiii-domnului%E2%80%9D-prostitutie-si-santaj/>), accesat 22 mai 2011.

⁵⁷ „Copiii Domnului”, șapte mirese pentru șapte sectanți.

«Copiii Domnului»». Acest din urmă articol relatează amenințările și actele de violență îndreptate împotriva membrilor *Familiei* din Timișoara, pe care le-ar fi săvârșit un grup de tineri ca urmare a celor relatate de colega ziaristei, Andreea Strachină, cu două luni mai devreme⁵⁸.

Cel mai recurent punct de fricțiune între *Familie* și societatea majoritară este legat de copii și sexualitate. Tema a găsit un stimulent în faptul că membrii *Familiei* alegeau sistemul de *home-schooling*, respingând sistemul de educație instituțional, ca parte a societății convenționale de care se izolau. Investigația noastră a verificat afecțiunea și condițiile în care *Familia* își asumă responsabilitatea pentru ocrotirea minorilor, cu tot ce înseamnă ea, corespunzător ideii pe care societatea largă o are despre „îngrijirea copiilor”. Speculând pe tema copii-sexualitate, articolul Andreei Strachină a provocat reacții violente în Timișoara, unde, în luna iunie 2010, s-au împânzit afișe care titrau „Pedofilii la ștreang”⁵⁹. Implicațiile asupra celor afectați de această gravă și nefondată acuzație au rămas fără ecou sau cunoaștere în opinia publică⁶⁰.

Imaginea actuală a *Familiei* în mass-media internațională a fost puternic zdruncinată de apariția în 2007 a filmului „Children of God: Lost and Found”, regizat de Noah Thomson, fost membru al *Familiei*, născut în interiorul acesteia, dar care a părăsit-o ulterior. Este un film „documentar” în care N. Thomson își narează propria poveste, punând în prim-plan subiectele controversate de care era legat numele *Familiei*. Acest film a fost difuzat în rețeaua HBO, iar pe pagina din România apare următoarea prezentare, care vorbește de la sine: „După o copilărie extrem de dificilă petrecută în sânul cultului Copiii Domnului, Noah Thomson a fugit pentru a începe o viață normală. Numai că după ani întregi de abuzuri zilnice, lui Noah și celorlalți foști «frați» ai săi le este greu să își dea seama ce poate însemna normalitatea. Devenit cineast, Noah pornește acum în căutarea celorlalți tineri adulți care încearcă să își facă o altă viață odată ieșiți în afara controversatului cult creștin”⁶¹. Multe dintre „informațiile” apărute în presa românească de după 2007 au fost preluate din acest film extrem de controversat. Nu doar că filmul este contestat de ceilalți membri ai *Familiei*, dar intră în contradicție cu investigațiile unor cercetători independenți, precum W.S. Bainbrigde, autorul monografiei citate anterior.

Astăzi, în România, imaginea publică a *Familiei* este cel mai adesea confuză, stigmatizantă și vulnerabilizantă pentru membrii săi. Membrii *Familiei* fac rar declarații și nu au obiceiul să acorde interviuri pentru a face cunoscute intențiile și credințele organizației. Ostilitatea și prejudecățile celor cu care au interacționat în spațiul mediatic i-au determinat să fie extrem de circumspecți și temători în privința afirmațiilor publice. Se tem să asume public semnificația religioasă a acțiunilor umanitare pe care le întreprind, fiind astfel nevoiți să

⁵⁸ Pe de o parte pentru că articolul Andreei Strachină a mai fost dezbătut și analizat (*G. Andreescu*, op. cit.), dar și pentru a nu oferi ocazia unei re-publicări a falselor și defăimătoarelor afirmații cuprinse în articol, nu-l vom cita. Merită menționat că drepturile la replică adresate atât autoarei cât și ziarului, de către părțile implicate: *Familia*, Asociația „Contact - Counseling and Care” și Phillip Gnann (*membru al Familiei*), nu au fost niciodată publicate.

⁵⁹ (www.tion.ro)

⁶⁰ Simplul fapt că a fost făcut public doar actul infracțional al lipirii afișelor ce instigau la violență (anchetat de Poliție), în detrimentul și totala absență a poziției victimelor, este o eroare de natură a lăsa în memoria colectivă exclusiv apariția afișelor.

⁶¹ (http://www.hbo.ro/movie/copiii-domnului_338284), accesat la 22 mai 2011.

„ascundă” ceea ce îi motivează și determină să contribuie semnificativ și concret la bunăstarea societății românești, adică propria credință.

III. Situația membrilor *Familiei* din perspectiva statutului de minoritate religioasă

Premizele actualei cercetări sunt: a) membrii *Familiei* formează o comunitate distinctă în România, constituită pe criterii de credință; b) redefinirea *Familiei* la nivel mondial are implicații directe asupra membrilor *Familiei* aflați în România; c) membrii *Familiei* din România interacționează cu societatea majoritară în primul rând prin activități de asistență socială⁶².

1. Aderarea la Familie

Momentul aderării la *Familie* este de pus în conexiune cu realitățile timpurilor în care s-a petrecut acest lucru și cu spațiul geo-politic în care se aflau. Cei trei respondenți est-europeni (K.N. - BG, G.C. - RO, 39 de ani și C.Ș. - RO, 38 de ani) au aderat la *Familie* după 1990, odată cu deschiderea granițelor și accesul *Familiei* în această regiune a continentului european. Trăiesc de peste 14 ani în *Familie*, iar Christian (francez) a devenit membru în urmă cu 35 de ani. Respondenții au aflat despre *Familie* și ce înseamnă ea într-un context de regulă personal, prin intermediul prietenilor și/sau rudelor: „Printr-un prieten foarte bun” (G.C.); „Am fost introdus în *Familie* de către prima mea soție” (Christian).

Unanim, decizia de a intra în *Familie* a fost căutarea unor răspunsuri spirituale, descoperirea acestora în interiorul *Familiei* și dorința de a se alătura altor persoane cu credințe asemănătoare cu care să împărtășească aceste experiențe: „Rugăciunea pentru a-l primi pe Iisus a fost pentru mine o experiență spirituală profundă (...) N-am putut rezista chemării interioare de a o împărtăși cu ceilalți” (K.N.); „Când am cunoscut *Familia*, am descoperit oportunitatea de a munci împreună cu oameni care aveau aceleași gânduri și orientări spirituale ca mine” (Christian); „Am decis atunci (după 5 ani de căutare spirituală - *n.a.*) să mă alătur *Familiei* ca loc prielnic pentru dezvoltare spirituală, parteneriat cu oameni asemănători mie și împlinire pe

⁶² Metodologia de cercetare: Pentru acest studiu am optat pentru o cercetare calitativă, având ca instrumente de cercetare atât interviul nestructurat, pentru a putea acoperi subiectele cu puternic caracter de noutate (prezentate pe parcursul prezentei lucrări), cât și ghidul de interviu semi-structurat, punând astfel tema principală în corelație cu redefinirea și noua formă a organizației. Pentru a surprinde tipuri de atitudini, perspective și opinii din care să reiasă consecințele acestei mari transformări asupra statutului social actual al membrilor *Familiei* aflați pe teritoriul românesc, am stabilit ca dimensiuni ale interviului *istoria personală privind momentul și modul aderării la Familie, stilul de viață și interacțiunea cu societatea românească în perioada anterioară redefinirii Familiei* și, respectiv, *din perioada de după redefinire* – (Ghidul de interviu). Culegerea datelor s-a derulat în perioada aprilie-mai 2011. Principalul criteriu de selecție a respondenților a fost, pe lângă identificarea acestora ca membri ai *Familiei*, disponibilitatea și interesul acestora pentru a participa la o astfel de cercetare, iar cel secundar a fost statutul cetățenesc al acestora – 2 persoane de cetățenie română și 2 de cetățenie/naționalitate străină, stabilite definitiv în România – cu mențiunea că toți cei 4 intervievați se aflau pentru prima dată în ipostaza de respondenți. Având în vedere că doi dintre respondenți (K.N., F, 40 de ani, cetățenie bulgară și Christian, 58 de ani, cetățenie franceză) sunt de naționalitate și cetățenie străine, interviurile s-au realizat, de regulă, în limba engleză. Munca de teren a fost realizată în București, iar interviurile s-au desfășurat într-un cadru informal, ales de respondenți, asigurând confortul acestora în timpul interviurii, pentru a face discuția, focalizată pe experiența subiectivă a implicării persoanelor interviuate în situația analizată, mai agreabilă, mai deschisă și mai sinceră, deci relevantă.

plan personal și profesional” (C.Ș.); „Înainte de a cunoaște *Familia*, mă aflam deja de doi ani într-o perioadă de cercetare interioară, căutând direcții și răspunsuri pentru viața mea spirituală, personală, dar și pentru cea profesională” (G.C.). În completarea răspunsului cu privire conjunctura în care au luat decizia de a deveni membri ai *Familiei*, întrebați ce religie/credință au avut înainte de a adera la *Familie*, răspunsul, din nou unanim, este că nu se considerau a fi niște persoane religioase sau credincioase: „Am fost născut ortodox, dar nu m-am considerat niciodată o persoană religioasă” (G.C.); „Comunistă” (K.N.), „Niciuna, am fost ateu” (Christian).

Reacția familiilor și prietenilor non-membri la aflarea deciziei respondenților de a deveni membri ai *Familiei*⁶³ a fost una în general pozitivă, presărată totuși cu câteva rezerve: „Faptul că am decis să îmbrățișez cu totul stilul de viață al *Familiei* și că tot restul vieții mele aveam să-l dedic ajutorării celor în nevoie a fost primit cu mare rezervă. Marea lor îngrijorare era referitoare la viitorul meu din punct de vedere material. Practic, ce spuneau era „După perioada de entuziasm te vei trezi la cruda realitate a necesităților materiale: Cum o să-ți câștigi existența? Cum îți vei întreține viitoarea familie?” (...) La acea vreme a fost greu să înțeleagă decizia mea, bazată doar pe credință și dorință personală, fără a se fi prefigurat niște rezultate materiale tangibile” (C.Ș.); „În general, bună” (G.C.).

2. Locuirea

Toți respondenții au declarat că au locuit în case comune (pe teritoriul României) timp de mai bine de un deceniu, chiar două decenii pentru unele cazuri (K.N. și Christian), alături de alți membri ai *Familiei*, al căror număr a diferit de la o casă la alta, dar și de la o perioadă de timp la alta: „În ultima (casă - *n.a.*), chiar înainte de *Reboot* (2010 - *n.a.*) eram 10 adulți și copiii acestora” (K.N.); „Numărul a fluctuat în cei 14 ani, în general eram între 7 și 10 adulți, iar cu copiii, vreo 15” (C.Ș.); „De-a lungul timpului am locuit în diverse condiții, dar media ar fi de 8 persoane” (G.C.).

La întrebarea care sunt avantajele, dar și dezavantajele traiului în comun, intervievații au dat răspunsuri care diferă semnificativ⁶⁴. S-au conturat totuși câteva beneficii general apreciate: a) un mediu propice pentru dezvoltare spirituală și libertate de manifestare a credinței; b) ajutorul material, emoțional și spiritual, imediat și necondiționat, primit la nevoie; c) împărțirea cheltuielilor și responsabilităților de gospodărire și, astfel, o mai mare ușurință și lejeritate în gestionarea timpului personal; d) conceptul și spiritul de echipă unită și învingătoare, capabilă să aducă la îndeplinire orice proiect și-ar propune; e) un mediu sigur, sănătos și demn de încredere pentru creșterea și îngrijirea propriilor copii. În funcție de interesele, nevoile și dorințele individuale specifice, li se adaugă: „Locuiam cu prietenii mei, era ușor să te distrezi sau să găsești oricând pe cineva cu care să poți vorbi, ori să te joci, să vezi un film, să vizitezi locuri” (K.N.); „Traiul la comun mi-a permis dezvoltarea abilităților de comunicare (...) Îmi dădea sentimentul de apartenență” (Christian); „Era un micro-univers multicultural, plin de dragoste, pace și armonie (...) Am învățat ce înseamnă *democrația* pusă în practică, nu doar în teorie. Era un mediu de capacitate și creare de lideri, așa am învățat să

⁶³ În vremea când *Familia* era organizată exclusiv în case comune și se impunea un trai relativ izolat de societatea tradițională, deci și de ocuparea unor locuri de muncă seculare.

⁶⁴ Această temă a fost una pe cât de determinantă și definitorie pentru *Familie*, pe atât de contestată de mediul tradițional neavizat.

fiu manager sau coordonator de proiect (...) Un loc plăcut să primești prieteni și sponsori, oferindu-le un exemplu concret a ceea ce înseamnă *Familia*. Adesea spuneau despre stilul nostru de viață în comun că ar fi «o oază în mijlocul unui deșert, cu toate ingredientele necesare supraviețuirii» (C.Ș.); „Un avantaj este cel de a avea în jurul meu oameni cu același set de valori” (G.C.).

Dacă în cazul avantajelor opinia este pozitivă și omogenă, dezavantajele gospodăririi comune îi împarte pe respondenți în două tabere: una care, dincolo de fireștile sacrificii personale pe care le implică traiul în comun, de-altfel asumate în clipa deciziei de a avea acest stil de viață, nu percepe niciun dezavantaj; și alta care le definește astfel: „Cu cât era mai mare operațiunea și numărul de persoane, cu atât era mai ușor să intri într-o formă instituționalizată și cu atât mai greu devenea, câteodată, să menții o atmosferă «casnică»; câteodată dura mult până se lua o decizie, tocmai pentru că fiecare trebuia să-și spună părerea. Îmi dispăceau lungile și frecvențele întâlniri ale *staff*-ului, deși erau necesare pentru buna desfășurare a diverselor operațiuni profesionale sau de conviețuire; traiul și organizarea vieții în comun făcea câteodată posibil ca unele persoane să nu depună prea mult efort și, totuși, scăpau basma curată, ceea ce consider că ajută la dezvoltarea oarecum forțată a acelor persoane, în timp ce altele erau supra-solicitate” (K.N.).

3. Status ocupațional și profesional al membrilor *Familiei* din România

Un alt aspect ezoteric al *Familiei* a fost desfășurarea activităților profesionale, potrivit domeniului, intereselor și/sau pregătirii personale, exclusiv în interiorul sau în numele organizației. Astfel, o persoană putea să se ocupe de la aprovizionarea zilnică, la pregătirea micului dejun și până la susținerea seminariilor pe teme religioase, în timp ce alta se făcea responsabilă cu predarea matematicii copiilor din casă ori/și cu redactarea materialelor informative distribuite intra sau extra-comunitar. Cu ce se ocupau și care erau responsabilitățile intervievaților, în perioada locuirii în casele comune? Iată patru răspunsuri: „Câteva dintre responsabilitățile mele, chiar înainte de *Reboot*, au fost managementul *staff*-ului, PR pentru proiectele noastre locale, IT, instructor de dans pentru trupa noastră de copii, manager de proiect, și așa mai departe” (K.N.); „Intern, făceam parte din administrație, în sensul în care aveam responsabilitate de conducere în diverse domenii precum administrare, relații publice, publicații, evanghelizare⁶⁵, organizare etc.” (Christian); „De-a lungul timpului am avut diverse responsabilități, în funcție de nevoile și situațiile respective: administrarea casei, consilierea tinerilor, resurse umane și *coaching*. Pe lângă asta am fost de asemenea zilnic implicat în proiecte umanitare, în calitate de coordonator de proiect. M-am ocupat de înființarea și funcționarea unui ONG; am fost și operator de calculator; am organizat întâlniri pe teme creștine, am oferit consiliere creștină” (G.C.); „În interiorul casei responsabilitățile mele erau cele de administrare, economice, țineam ore de studiu al Bibliei, PR. Pe lângă responsabilitățile interne, am înființat împreună cu soțul meu un ONG (...)” (C.Ș.).

În prezent, membrii *Familiei* decid unilateral ce drum profesional să urmeze iar profesia este una seculară: „În prezent lucrez într-o firmă ca administrator IT și de web” (G.C.) sau este o prelungire a activităților desfășurate ante-redefinire: „Conduc un ONG care, pe lângă acordarea de asistență și ajutor celor neajutorați, are și o parte comercială” (Christian); „(...) proiecte în diverse domenii precum educație, social sau medical” (C.Ș.). Cu toate acestea,

⁶⁵ Procesul de a face cunoscut cuvântul Domnului și credințele *Familiei*.

membrii *Familiei* colaborează și se sprijină reciproc în diverse proiecte care să ducă la atingerea misiunii organizației.

4. Interacțiune și relaționare cu societatea românească

Cu toate că stilul de viață și modul de organizare și desfășurare a activităților ar puteau crea impresia izolării, membrii *Familiei* intrau adesea în relație cu restul societății, fie prin intermediul proiectelor pe care le desfășurau, fie în alte circumstanțe: „Interacționez zilnic cu non-membri prin proiectele umanitare, prin comunicarea online, diverse evenimente, seminarii sau cursuri la care participam” (K.N.). Aderenții la comunitate acordă conotații dintre cele mai pozitive acestei interacțiuni: „Excelentă” (Christian); „Foarte bună, în general” (G.C.). Când li se cere să descrie atitudinea celor din jur din momentul când aflau despre ei că sunt membri ai *Familiei*, răspunsurile se nuanțează. Se referă la *bigotism*, *habotnicie*, sau: „Depinde de ce știau despre *Familie* înainte de a mă fi întâlnit pe mine. Majoritatea celor care ne cunoșteau proiectele și au ajuns să mă cunoască îndeajuns de bine, nu m-au asociat niciodată cu termenii negativi în care *Familia* a fost prezentată în presă (...)” (C.Ș.).

O distincție demnă de menționat, la care înșiși respondenții au insistat, este cea referitoare la interacțiunea cu autoritățile și instituțiile statului român, printre care au inclus presa din România. În timp ce relațiile cu reprezentanți ai unor instituții precum „(...) Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, spitale și administrații locale, Serviciul de Imigrare și Vamal” (G.C.) au fost descrise ca fiind bune, constructive și bazate pe „respect pentru ceea ce facem și contribuția noastră adusă nevoilor societății românești” (G.C.), respondenții privesc presa din România, în unanimitate, ca fiind cea care „(...) a pus presiune pe autoritățile române să înceapă tot felul de investigații” (C.Ș.). Toți privesc „presa” ca fiind cauzatoarea imaginii puternic distorsionate și eronate a *Familiei* în România, cu mari costuri emoționale pentru membrii acesteia.

Întrebați dacă drepturile fundamentale pe care le au ca cetățeni sau rezidenți ai acestei țări le-au fost în vreo măsură afectate ca urmare a apartenenței la această grupare religioasă, în mare, respondenții au răspuns negativ, însă au socotit din nou necesar să juxtapună tema articolelor din presă. Una dintre persoanele intervievate a subliniat că, în ciuda faptului că investigațiile provocate de ziariști s-au soluționat pozitiv pentru membrii *Familiei* și „s-au sfârșit cu vorbe bune din partea autorităților despre membrii *Familiei* și copiii lor, implicați în acele cazuri” (C.Ș.), cei responsabili pentru „această instigare la ură, intoleranță și violență - atât autorii, cât și editorii ziarelor care le-au publicat” (C.Ș.), nu au suportat nicio consecință pentru acest lucru. Cât privește relația cu autoritățile române de la redefinire încoace, din nou în unanimitate, au răspuns că aceasta a rămas neschimbată: „e aceeași relație pozitivă” (C.Ș.).

Niciunul dintre respondenți nu a contrazis observația privind lipsa de popularitate a organizației în România, cu o singură excepție, a nuanțării: „Oamenii care au intrat în contact cu membri ai *Familiei*, în cea mai mare parte a lor știu despre existența *Familiei* ca organizație. Deci, nu sunt sigură că termenul «lipsă de conștientizare/cunoaștere» e cel adecvat” (K.N.). În schimb, explicațiile pentru starea de fapt trimit în mod unanim, din nou, la presă. Explicațiile pot fi împărțite în două categorii: 1. deși recunosc rolul important al presei ca vehicul de popularizare, membrii *Familiei* s-au temut să apeleze la această resursă, date fiind experiențele stigmatizatoare pe care le-au trăit: „Noi am văzut media mai degrabă ca pe o unealtă folosită pentru a distruge, a păta și a călca în picioare, decât una de informare sau promovare a valorilor și adevărului” (Cristian); „După părerea mea, faptul că media, în

numeroase situații, căutând subiecte senzaționale i-a expus pe câțiva membri ai *Familiei*, familiile și proiectele lor într-o lumină negativă, a condus la reacția firească a membrilor *Familiei* de a nu căuta «publicarea» contribuțiilor lor la societate” (G.C.); și 2. chiar dacă proiectele lor individuale sau de grup au fost aduse în atenția publică prin intermediul presei, legătura dintre *Familie* și aceste proiecte umanitare, nu: „Cred că pur și simplu membrii *Familiei* nu au căutat să-și facă publicitate pentru contribuțiile aduse societății, în numele *Familiei*” (K.N.); „În cele din urmă, proiectele caritabile sau ONG-urile înființate de membri ai *Familiei* au apărut din când în când în presă, prezentate într-o manieră pozitivă, dar fără nicio legătură cu *Familia*” (C.Ș.). În aceste condiții și cu excepțiile de rigoare, pentru marea majoritate a societății române *Familia* rămâne o necunoscută.

5. Perspective privind redefinirea organizației și consecințe asupra membrilor din România, în plan individual

Reconfigurarea *Familiei* a avut efecte majore asupra membrilor acesteia din întreaga lume, păstrând însă numitorul comun al credinței în interpretările biblice și misiunea specifică *Familiei*. Pentru cei aflați în România, implicațiile diferă de la caz la caz.

Dincolo de observația evidentă că *Reboot*-ul este cea mai semnificativă schimbare din istoria de peste 40 de ani a organizației, respondenții o văd, de regulă, ca pe o schimbare pozitivă, profundă, bine-venită, de natură să capaciteze fiecare persoană în parte, să „adâncească relația personală pe care fiecare membru al *Familiei* a construit-o de-a lungul timpului cu Iisus” (C.Ș.), să „ofere fiecăruia dintre noi oportunitatea de a-și urma visele și de a-și pune în aplicare planurile personale din interiorul sau din afara *Familiei*” (Christian). Pe de altă parte, una dintre persoanele intervievate a catalogat transformarea ca fiind „și cea mai neașteptată” (K.N.), în sensul caracterului surprinzător al acesteia.

Odată acceptată și asumată de către membrii *Familiei* din România, redefinirea a fost tradusă în schimbări importante în viața acestora. Pe plan profesional: „Mă concentrez pe acreditare profesională (...) și dezvoltarea unei afaceri private; am mai mulți parteneri de afaceri și relații profesionale și multe dintre activitățile mele zilnice (...) nu mai au nicio legătură cu religia” (K.N.); „Am învățat cum să disociez viața mea profesională de valorile mele spirituale! (...) Pentru cineva care a trăit mai bine de 40 de ani sub conceptul că cele două sunt în strânsă legătură, este o schimbare majoră” (Christian), dar *mai ales* pe plan personal (inclusiv cel locativ).

Unii membri au ales să continue să profeseze în domenii extrem de apropiate, dacă nu chiar identice, cu cele de dinaintea redefinirii: „Schimbările legate de viața în comun sunt cu siguranță cele mai importante. Dincolo de acestea sunt mai determinată ca oricând (...) să folosesc întreaga experiență acumulată în ultimii 14 ani, în interiorul *Familiei*, pentru a găsi soluții pentru aspectele vulnerabile ale societății românești” (C.Ș.). Așadar, transformările din plan personal rămân totuși în prim-plan: „Mă concentrez pe continuarea studiilor; mi-e dor de prietenii mei cei mai buni; am lărgit varietatea de cursuri de auto-dezvoltare, de publicații și de autori pe care pot să-i studiez, ceea ce face ca paradigmele, valorile și convingerile mele să fie remodelate; îmi urmez *hobby*-urile și interesele personale pe care în trecut le-am dat uitării” (K.N.); „Am mai multe contacte cu restul societății, fără a avea neaparat un scop spiritual” (Christian).

Nu întâmplător am inclus, ceva mai devreme, în categoria schimbărilor la nivel personal, și pe cele ce țin de locuire. Acest aspect rămâne sensibil pentru membrii *Familiei*, răspun-

surile diferă semnificativ, ceea ce întărește ideea deciziei personale și unilaterale de a interpreta metamorfoza organizației. Iată răspunsurile: „Nu mai locuiesc într-o casă comună, locuiesc cu soțul și cu mama mea. Înainte de *Reboot*, datorită angajamentelor legate de muncă și a călătoriilor nu a fost posibil ca mama mea să locuiască permanent cu mine, dar după *Reboot* a apărut această oportunitate și sunt foarte bucuroasă” (K.N.); „Locuiesc cu familia mea” (G.C.); „Nu e relevant pentru acest interviu, întrucât are legătură cu viața mea privată. Dar într-o conversație strict personală între noi, nu mă deranjează să răspund acestei întrebări” (C.Ș.).

Un al patrulea răspuns: „Transformarea dintr-o «Casă a *Familiei*»⁶⁶, într-o casă comunală. A fost nevoie să reevaluăm fiecare aspect pe care îl implică traiul în comun” (Christian), sugerează că există încă membrii ai *Familiei*, în România, care aleg în continuare acest stil de viață, probabil cu renunțarea la reglementările anterioare.

Elementul central al *rebutării* a constat în eliminarea regulilor, părănd rigide, de viață și conviețuire. Întrebați cum anume descriu și interpretează, din perspectivă personală, eliminarea regulilor stricte de dinainte, respondenții au atenționat că însăși această formulare este una neadecvată și inexactă, rezultat al unei percepții din poziția de „spectator”, din afară: „Expresia «reguli stricte» este discutabilă. Din afară, lecturarea reglementărilor Cartei⁶⁷ fără vreo implicare personală, ca să zic așa, poate părea ca fiind un set de reguli stricte. Dar dinăuntru, locuind efectiv în comun, nevoia de astfel de reguli a fost legitimă și ceva asupra căruia cu toții am căzut de acord. S-ar putea să fi părut că sunt foarte multe, dar erau rezonabile și stabileau condițiile necesare pentru o viață comună armonioasă” (C.Ș.); „Personal nu consider că regulile anterioare erau reguli stricte sau restrictive. Dacă ar fi fost așa, nu cred că aş fi ales să fiu membru al *Familiei*. Experiența mea personală și deci percepția mea asupra reglementărilor pe care le-am experimentat personal este că erau un cadru de ghidare necesar pentru stilul de viață comunal” (G.C.). Niciunul dintre respondenți nu a privit renunțarea la reguli ca pe o eliberare de constrângeri exacte, ci ca pe un pas necesar, venit odată cu inerenta evoluție a umanității, și deci, și a credinței creștine: „A dat deoparte tot ceea ce nu mai era relevant pentru ziua de azi sau ce s-ar fi interpus între noi și ceea ce Dumnezeu vrea ca fiecare dintre noi să fim astăzi” (C.Ș.); „Timpurile s-au schimbat, iar regulile odată cu ele” (Christian).

„Aplicarea Legii Iubirii” este un subiect sensibil, legat de tensiunile care au apărut cu mediul tradiționalist. În prezent, *Familia* oferă câteva principii și linii directoare în ceea ce privește aplicarea Legii Iubirii de către adepții săi, însă sub prevalența opțiunilor și convingerilor personale ale fiecăruia dintre aceștia, ceea ce face ca aplicarea Legii Iubirii să nu mai aibă un caracter generalizator, ci unul individual: „În opinia mea, aplicarea Legii Iubirii în sens practic înseamnă, în esență, să fac tot ce-mi stă în putere pentru a duce o viață creștină, morală. Să contribuie la schimbarea în bine a lumii din jurul meu. Adică să fii altruist și să-ți pese de ceilalți decât să fii mulțumit cu o viață bazată pe egoism și materialism” (G.C.); „Eu o numesc «regula de aur», regula pe care am încercat să-mi construiesc întreaga viață (...) Cum îmi manifest această convingere?! Depinde de circumstanțele și de nevoile cu care mă confrunt – e vorba despre a oferi, a trăi și a iubi după cum simt că Iisus ar vrea ca eu să trăiesc, e un mod de viață care merge dincolo de proceduri, doctrine sau reguli, înseamnă să

⁶⁶ Aceasta era denumirea oficială utilizată pentru casele comune în care locuiau membri ai *Familiei*.

⁶⁷ Se referă la Carta Iubirii (Carta Uceniciei), nu la ediția actuală a Cartei (Carta *Familiei*).

fii acolo pentru ceilalți atunci când ei au nevoie de tine și să le oferi ajutorul în mod concret” (Christian); „Pentru mine a fi iubitor, păsător și generos e un fel mai bun de a trăi. A ierta e un mod mai bun de viață. A avea milă, a răspunde pozitiv nevoii altuia e un mod mai bun de viață (...) Cu toții luăm în fiecare zi decizii despre ce e important, cum să te porți cu oamenii, ce să facem cu viața noastră. Cu toții am dobândit convingerile după care ne ghidăm (...) de undeva (...) Eu una am înțeles mai bine Legea Iubirii în mediul *Familiei*, unde vedeam zilnic diferite forme de a o aplica. Am asumat-o cu dragă inimă și am transformat-o în felul meu de a fi, pentru tot restul vieții” (C.Ș.). Așadar, expresiile concrete ale unor valori morale ca: a-ți ajuta aproapele, a fi altruist și generos sau a fi un om/cetățean bun, pentru membrii *Familiei* rezultă din aplicarea Legii Iubirii, în timp ce pentru societatea tradiționalistă rezultă din morala publică general acceptată⁶⁸.

Privitor la interpretarea Legii Iubirii din perspectivă sexuală, respondenții nu au făcut nicio precizare, ceea ce arată că această componentă este și rămâne percepută ca fiind una vulnearabilizantă pentru aceștia.

6. Apartenența la Familie, după redefinire

Membrilor *Familiei* li s-au pus întrebări cu privire la sentimentul de unitate și de apartenență la această grupare, relevante pentru statutul ei de minoritate religioasă. Datorită reconfigurării organizației și dispariției regulii general-valabile de *conviețuire*, fostă garanție a unității membrilor dintr-o comunitate mai restrânsă (casă comună), sau mai largă (organizația), există în principiu riscul ca indivizii să se dezlipească total de grup și să piardă sentimentul de apartenență. Răspunsurile celor intervievați nu confirmă astfel de consecințe. Conform celor declarate de respondenți:

a) În cea mai mare parte, membrii *Familiei* se cunosc între ei. Există totuși o diferență semnificativă între cei care au locuit în case comune, care se cunosc reciproc în totalitatea lor, și cei care au aderat la valorile și misiunea *Familiei* fără a alege stilul de viață comună – al căror număr este necunoscut, având în vedere că membru al *Familiei* pre sau post-redefinite poate fi orice persoană, din orice parte a țării, care poate sau nu să țină legătura cu alți membri din România: „Cred că e imposibil să-i cunoști pe toți membrii *Familiei* din România (...) Pe cei care au ales stilul de viață permanent, îi cunosc pe toți. Pe ceilalți, nu” (C.Ș.);

b) Legăturile interpersonale sunt foarte strânse. Membrii *Familiei* se întâlnesc și se reunesc frecvent, dar fără regularitate, în diferite ocazii – proiecte, aniversări, grupuri de consiliere etc.: „Cu unii mă întâlnesc și comunic mai des și pentru că avem proiecte comune, iar cu alții ocazional, la diferite evenimente” (G.C.); „Da, mă întâlnesc foarte des cu alți membri. Mi-e greu să spun cât de des, depinde de situație (...) fie pentru nevoile mele spirituale și emoționale, fie când organizăm diferite proiecte pentru comunitate, fie când vreau să mă consult, ca mamă, cu alți părinți responsabili, care să-mi dea niște sfaturi bune, fie la petreceri, și lista poate continua” (C.Ș.);

c) Se manifestă un puternic sentiment de apartenență. Toți respondenții spun că simt că fac parte din grupul membrilor *Familiei* și au sentimentul de apartenență la *Familie*: „Da, simt că aparțin *Familiei*, valorile fundamentale și experiențele mele cu *Familia* au avut un impact profund și pozitiv asupra vieții mele” (G.C.); „Da, sunt membru al *Familiei*” (Christian);

⁶⁸ Același efect, din surse diferite. Ceea ce diferă este, poate, intensitatea convingerilor.

d) Unitatea este percepută ca unitate prin credință. Unitatea grupului format din membrii *Familiei* este în prezent garantată de principiile călăuzitoare, valorile fundamentale, convingerile și credințele comune pe care fiecare dintre aceștia le internalizează și le traduce prin mijloace proprii: „Unitate prin diversitate” (C.Ș.) ; „Ceea ce îi ține uniți pe membrii *Familiei* după *Reboot*, cred că este aceeași credință creștină pe care o împărtășim și dorința noastră comună de a aduce la îndeplinire ceea ce e explicat în Misiunea *Familiei* (...) Ceea ce ne unește este dorința de a încuraja oamenii să dezvolte o relație personală cu Dumnezeu (...) și lupta pentru a veni în întâmpinarea nevoilor celorlalți printr-o gamă largă de eforturi umanitare, pornită dintr-o convingere interioară cum că credința fără muncă este moartă” (K.N.).

*

Există și alte repere ale solidarității grupului. Christian, deși locuiește în România de 14 ani, are în continuare statut de rezident permanent. Întrebat cum de după atâta timp nu a dobândit cetățenia română răspunsul a fost: „Nu a fost o prioritate pentru mine (...) Sunt cetățean al Uniunii Europene, am o familie în România și, de asemenea, conduc o asociație – pe acest fond am primit rezidența. Acest subiect nu are însă nicio legătură cu credința mea personală”. Tot el a expus păreri cu privire la ceea ce societatea, întrucât nu cunoaște, ar trebui să afle despre munca și activitățile pe care membrii *Familiei* le desfășoară: „Cred că ar trebui să știe că membrii *Familiei* sunt, în general, «o forță a binelui» pentru țara în care locuiesc. Că ei contribuie la starea de bine a altora și că unul dintre scopurile lor principale este să atenueze suferința fizică și emoțională. Membrii *Familiei* nu au ca scop «stabilirea unei noi religii» sau «a unei noi credințe», ci să contribuie și să întărească valorile morale, asigurând ajutor spiritual și înțelegere”. Aceeași opinie a fost exprimată și susținută și de G.C. Pe parcursul discuțiilor cu C.Ș. a fost evidențiat și faptul că este mamă. Astfel, cunoscut fiind că până în momentul redefinirii *home-schooling*-ul era forma de școlarizare recomandată pentru copiii membrilor *Familiei*, am întrebat-o dacă în prezent copilul său urmează cursurile unei școli de stat, iar răspunsul a fost unul afirmativ.

IV. Concluzii

În conformitate cu drepturile și libertățile fundamentale și cu principiile generale ale unei democrații, grupul format din membrii *Familiei*, ca minoritate religioasă aflată pe teritoriul României și persoanele aparținând acestei minorități au garantată formal protecția statului, atât în sensul non-discriminării, cât și al evitării vulnerabilizării sau stigmatizării. Există argumente și pentru susținerea parteneriatului *Familiei* cu statul în proiectele de mare importanță socială în care *Familia* activează. Am arătat că garanția formală nu a fost asigurată și practic. Neintervenția statului în urma actelor de stigmatizare și instigare la ură pentru a oferi protecție celor afectați l-a transformat pe acesta într-un complice.

Absența personalității juridice nu are relevanță pentru legitimarea drepturilor, dar creează un obstacol pentru activitățile *Familiei* și, în plus, diminuează semnificația și deci respectabilitatea socială a comunității. Imposibilitatea *Familiei* de a intra în raporturi juridice cu alți actori sociali privați și instituții, mai ales după eforturile considerabile ale membrilor ei de a-i ajuta pe cei aflați în nevoie, reflectă un gol legislativ. Faptul aduce o reală pierdere pentru societatea românească în ansamblul ei.

Membrii *Familiei*, cu o incontestabilă și veche tradiție în desfășurarea actelor umanitare și de caritate, au fost nevoiți să urmeze căi juridice alternative pentru a putea pune în practică proiectele de asistență socială, în conexiune cu convingerile lor religioase și cu valorile după

care se ghidează. Există și teama membrilor comunității de a asuma semnificația religioasă a proiectelor lor, ca urmare a ostilității publice manifestată în ultimii ani. Pentru membrii *Familiei*, „manifestarea credinței” înseamnă implicarea lor în asistență socială prin proiecte și activități umanitare. În consecință, limitările de ordin legislativ generate de Legea privind libertatea de religie și regimul general al cultelor constituie încălcări ale libertății de manifestare a credinței membrilor *Familiei*.

În ce privește modul în care membrii *Familiei* aleg să își manifeste sexualitatea, indiferent dacă este rezultatul convingerilor religioase sau ale celor personale, acesta se află sub stricta incidență a dreptului la viață privată. Investigația noastră nu a identificat vreun element care să fi împins perspectiva membrilor *Familiei* asupra sexualității într-o situație aflată în conflict cu drepturile omului și ale copiilor.

Familia arată o sensibilitate aparte pentru protecția copiilor. Aceasta s-a manifestat și prin alegerea de a-și educa și crește copiii într-un sistem propriu, deseori în opoziție limitele culturale ale societății tradiționaliste. Sunt puțini cei care văd în această opțiune o posibilitate – conform perspectivei *Familiei* – de profundă cunoaștere și înțelegere a nevoilor fizice, intelectuale și spirituale ale copiilor, indiferent de vârstă, rasă, etnie sau orice alte criterii. Întreaga sarcină a dezvoltării și educării armonioase a copiilor, aflată exclusiv asupra membrilor *Familiei* și nu asupra instituțiilor educaționale seculare, a facilitat dobândirea unui *know how* în domeniu. Acesta poate fi lăsat moștenire actualilor membri ai *Familiei*, iar din perspectiva promotorilor săi, *know how*-ul specific ar fi în beneficiul întregii societăți.

Dincolo de multe alte detalii, investigația noastră ne-a arătat că membrii *Familiei* sunt cetățeni sau rezidenți exemplari, iar acțiunile lor în domenii în care statul se arată incapabil sau indiferent îi transformă în „sanitari” ai societății.